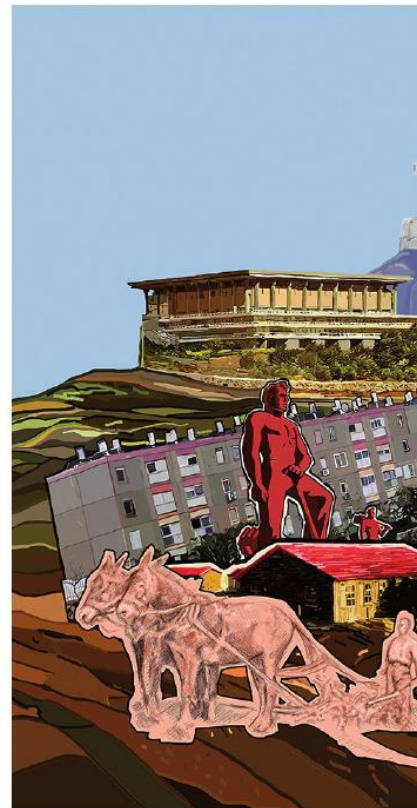

”המשיכה לכאן היא טבעית. ישראל נסגרת בתוך עצמה מהעולם, מחפשים בתוך ישראל פריפריות, פינות או מקומות שעוד לא נתגלו”
הדס קידר
צילום: יויל גורדינסקי

1. מרב מרודי
2. הדס רשף
3. הדס רשף
4. ליהיא ילון
5. איברהים נווג'ה
6. שמעון פינטו

מודרניסטיים שמוזנחים כבר שנים, אבל בכל זאת אפשר לזהות את היופי והחשיבה מאחוריהם”. קידר מספרת שרבים מהאמנים שהגיעו לרוזדנסקי ולסדנאות האמנות מטעם בצלאל (שגם אותן היא יזמה) חזרו לעיר ואפילו שוקלים לעבור אליה. ההיקסמות המדברית הרומנטית הזאת מזכירה קצת את גל האמנים האמריקאים שבסוף שנות ה־60 ותחילת שנות ה־70 נמלטו מהחיים הלוחצים בניו יורק ונדרו למדבריות המערב כדי ליצור.

”זו משיכה טבעית. ישראל נסגרת בתוך עצמה מהעולם אז אנשים מחפשים בתוך ישראל פינות או מקומות שעוד לא נתגלו”, מנסה קידר להסביר את המשיכה. “בכלל, יש היום התרפקות נוסטלגית על העבר. אני חושבת שזה מגיע ממצוקה. אנחנו לא מבינים איך הגענו למצב שאנחנו נמצאים בו היום”. ואיך אפשר לדבר על הפריפריה בלי להזכיר את שרת התרבות מידי רגב. בנובמבר - אחרי שתקנות סל”ע (סל תרבות עירוני) השנויות במחלוקת נכנסו לתוקפן - התחיל משרד התרבות להזרים כסף ישירות לרשויות המקומיות ולא לגופי התרבות. על הנייר שינוי הקריטריונים והגדלת התקציב למוסדות בפריפריה הם מתנה לקידר, שפועלת בתקציב זעום. בפועל, לדבריה, השינוי אינו מורגש. “העברת הכספים דרך הרשויות היא בעצם מסר שאומר שלא רק גופים הגמוניים שולטים בתקציבים. מצד שני זה ניסיון לשלוט בתכנים. בינתיים אני לא רואה שינוי. אבל יש גם צדדים טובים בספור. רגב הציפה את

”ממש לא, חייבים להביא אמנות לפריפריה. יש כאן ילדים, כמו שמרב מרודי הייתה פעם, ואם הם לא ייחשפו לתכנים האלה הם לא יידעו שהם אמנים. האוצרות שלי עוסקת במקום, בתערוכה הנוכחית אני מציגה אמנים שיוצרים בעיר וישנה גם תוכנית הרוזדנסקי, אז אין תחושה של הנחתה מלמעלה, של התנשאות או אליטיות. להביא לפה, למשל, את פנחס כהן־גן יהיה מעניין, אבל לא כרגע. אני צריכה לבנות ארון. לדעת שהתושבים איתו”.

מלבד תפקיד האוצרות במרכז, קידר ממשיכה לנהל בלהט את תוכנית הרוזדנסקי שהקימה. התוכנית מאפשרת לאמנים וליוצרים להעתיק את הסטודיו שלהם לכמה שבועות לדירת מגורים וינטג’ית למראה בעיר שמשקיפה על נוף המדבר. בימים אלו שוהה בתוכנית המחזאי והבמאי אייל ויזר, שעובד על פרויקט בים המלח. “החיים הם מהלך של רדיפה ואין שקט שמאפשר לצלול לתוך יצירה”, הוא אומר. “הרוזדנסקי מאפשר את זה. יש כאן מקום לזקק את המחשבות ולנטרל את הרעשים”.

גם האמן רמי מימון, שהגיע לביקור קצר בשבוע שעבר, נשבה בקסמי העיר. מימון ביקר בערד לפני חודש במסגרת סדנה במחלקה לצילום בצלאל שבה הוא מלמד. “אתי שוורץ ואני העברנו את הסדנה וקראנו לה ‘ערד בעקבות האור’. ניסינו לראות אם יש פלטה צבעונית שמאפיינת את המקום. כשהגענו לכאן היה יום אפור וכל הצבעים יצאו טהורים, בלי קונטרסטים”.

הציוני של העיר ושברו. בתערוכה מציגים אמנים מוכרים ילידי ותושבי העיר כגון אוהד מטלון, מרב מרודי והדס רשף ולצדם אמנים פחות מוכרים, שקידר הכירה במהלך ביקורי סטודיואים קדחתניים. “בניתי פלטפורמה שתאפשר גם לאמני ערד להציג פה ולא להיות מודרים. הם חלק מהמקום הזה ומבטאים כאן קול”, היא אומרת.

את לא חוששת ששילוב אמנים לא מקצועיים עלול לפגום באיכות של התערוכות?

“האמנות הישראלית לא מאפשרת קולות אחרים, היא כל כך מכבשית. אין הרבה שוליים וגם אין יכולת להכיל אותם. נוצרה כאן פלטפורמת תצוגה שמאפשרת לשוליים ולמרכז להתקיים זה לצד זה ולראות איך הם עובדים יחד”.

עדיין מחכים לתקציבים ממירי רגב

ובכל זאת לא הכל ורוד בממלכת האמנות הפריפריאלית. קידר מודה שיש לא מעט קושי לנהל ולשמר מוסד אמנותי בסביבה שלא מורגלת לתכנים האלו. “יש קונפליקט מובנה בעצם הפעולה של להביא אמנות לפריפריה”, היא אומרת. “אני כאשת מקצוע, עם הידע והניסיון שצברתי, רוצה לעשות את הדבר הכי נכון ומקצועי, אבל הפלטפורמה לא יכולה להכיל את זה מכל מיני סיבות, אם בגלל תקציב ואם בגלל אנשי צוות והפקה”.

הקשיים האלו אינם נחלתה הבלעדית של ערד, ולטענת קידר, החוויה הייתה דומה גם במוסדות

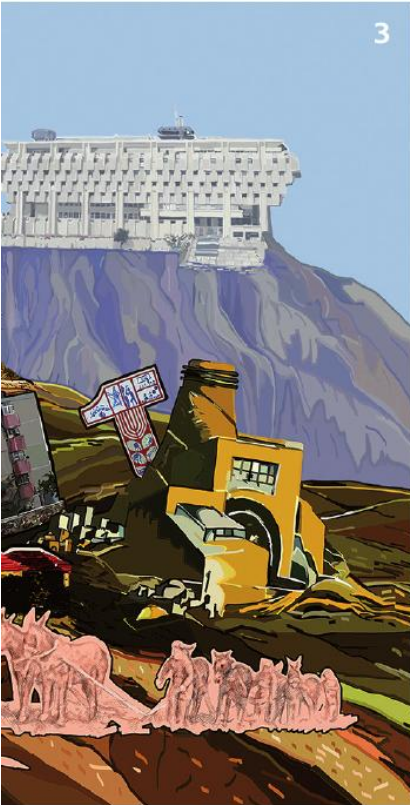
הנושא של השמאל האליטיסטי ששודט בתרבות הישראלית והיא קוראת לתיקון. השאלה מה השיה הזה עושה ואם הוא משפיע על תקציבים. כרגע זה לא נראה כך."

הייתה לכם אינטראקציה עם התושבים?
"הנוכחות שלנו עניינה את התושבים. הם שאלו למה אנחנו מצלמים את המכוער. הסתובבנו בשכונה הראשונה בערד. יש שם מבנים על

עירוניים אחרים שניהלה, דוגמת גלריה נוזאה ביפו, שנסגרה לפני שנתיים וחצי בגלל גרעון תקציבי. יכול להיות שכל ניסיון לעשות אמנות בפריפריה נידון לכישלון?

www.timeout.co.il 26 בינואר - 2 בפברואר 2017

31

אמנות ואמון בערד

אבל התרבות והאמנות היו תמיד חלק ממנה, ותושביה מנסים בכל כוחם לקדם יוזמות תרבותיות. מי שגדל בשנות ה־90 זוכר את ימי הזוהר של העיר בזכות פסטיבל ערד, שהיה סוג של וודסטוק מקומי, אבל ב־1995 שלושה צעירים נמחצו למוות בפסטיבל והאירוע הקשה היה אחד הגורמים לסיומה של תקופת פריחה בעיר. ערד נוסדה ב־1962 כחלק מהמשימה הגדולה של הפרחת השממה והיא שווקה לישראלים ולתיירים כעיר מרפא למחלות נשימה. היא יצור כלאיים בין החזון הציוני לתפיסה אדריכלית מודרניסטית ברוטליסטית בהנהגתו של צבי דקל, שערך בה ניסויים חדשניים בתכנון המרחב. היום העיר מתמודדת בעיקר עם מצוקת תעסוקה, בעיות אקולוגיות שקשורות למפעלי האזור, הגירה שלילית והתחרדות. לתוך הקלחת הזאת נכנסה הדס קירד – אמנית, מרצה ואוצרת עצמאית שהתגוררה בערד בצעירותה. לפני שנתיים היא זכתה במלגת "אמן

אמנות בפריפריה הן צמד מילים שהביצה המקומית מנהלת איתו מערכת יחסי שנאה־אהבה. מצד אחד האמנות הישראלית, שהיא עצמה פריפריאלית במונחים בינלאומיים, סגורה בבועה הבורגנית שלה ורואה בעין חשדנית כל מה שנמצא מעבר לגבולות תל אביב. מצד שני אמנים הרגישו תמיד רחיקות חברתית ליצור אמנות באזורים שבעים פחות מבחינה תרבותית, למשל אמני הקיבוץ בשנות ה־50־60 שראו במפעל הקיבוצי דרך לממש את חזונם האידאולוגי ליצור אמנות חברתית, או אנשי אמנות שפועלים למען יוזמות חינוכיות ופרדגוגיות בערי פריפריה. אחת המוצלחות שבהן היא "תחנות האמנות" שיום בשנות ה־90 האמן דוד וקשטיין. גם בשנים האחרונות נעשו כמה ניסיונות לטפח אמנות בפריפריה, אבל הם מונעים פחות משיקולים אידאולוגיים ויותר משיקולים כלכליים של עיריות, שגילו את היכולת המופלאה של האמנות לזרז ג'נטריפיקציה. בתל אביב זה קרה בתחילת שנות

העשורים האחרונים הרחיקו מערד את העשייה התרבותית שהיתה חלק מהעיר המדברית המודרניסטית. המרכז לאמנות עכשווית שהוקם בה מתחיל לשנות

בקהילה" מטעם משרד התרבות ובחירה לממש אותה בעיר נעוריה. בפעולות החינוכיות שערכה בעיר היא גם יזמה תוכנית רזידנסי (שהות אמן) מוצלחת שעד היום אירחה יותר מ-60 אמנים מהארץ ומחור"ל. לפני ארבעה חודשים, בעידוד העירייה, היא חנכה מרכז לאמנות עכשווית. "משאבות אנוש", התערוכה הראשונה שאצרה קידר במרכז, הציגה אמנים מוכרים בסצנה כמו סיגלית לנדאו, רועי מנחם מרקוביץ וג'ניפר אבסירה ועסקה בנושאים סביבתיים ואקולוגיים. את התערוכה השנייה, המוצגת בימים אלה בגלריה, "ערד: מחזון לחזיון", בחרה קידר להפנות פנימה, אל החלום

ה-2000 באזור רוטשילד, כשגלריות צעירות שטפו את רוטשילד רבתי, ובחמש השנים האחרונות זה קורה בקריית המלאכה בדרום העיר. ניסיונות להעניק לערים סקס אפיל באמצעות אמנות נעשו בין השאר בחולון, בבת ים ובחיפה; האחרונה נחלה כישלון חרוץ בניסיון למתג את עצמה כבירת האמנות הצפונית. בשנה האחרונה גם הרצליה מנסה את מזלה, עם כניסתו של רן קסמי אילן לתפקיד הניהול והאוצרות של משכן האמנים, שנותן קונטרה למוזיאון הרצליה המבוסס והמוערך. ועכשיו הגיע תורה של ערד הדרומית. ערד נתפסת בתודעה הציבורית כעיר מוזנחת באמצע המדבר,

את התמונה הזאת, ומנסה להוכיח שאפשר לעשות אמנות בפריפריה בלי להתנשא, אבל גם בלי להוריד את הרף | מיטל רז